سریزه

ځرنګه چې انسانان د خپل ژوند د بقا لپاره غذائي موادو ته اړتیا لري او دابهتره معلومه ده چې دغه غذائي مواد انسانان د مختلفو موادو څخه لاسته راوړي چې یو له دغه جملې څخه میوه جات ګڼل کېږي چې د انسان غذائي اړتیا د میوه جاتو پوسیله هم پوره کېږي په پرمختللو هیوادونو کې میوه جاتو ته ډیر اهمیت ورکړل شوی ده ځکه میوه جات د نورو غذائي موادو په شان پوره غذایې ارزښت لرونکې دي نوزه هم دا لازم بولم چې د دغه میوه لرونکو ونو د ګل او میوې د تشکیل په باره کې یو اندازه معلومات تحریر او ارائي لپاره چمتو کړي دی. تر څو د ګل څخه د میوې د تولید او تشکیل او په هغه باندې تاثیر لرونکی تغیراتو د رامینځته کیدو باندې پوه او د هغه مثبت تغیراتو په چټکتیا کې کوښښ وکړو تر څو مو د میوې تولید غوره او هغه عوامل چې د ګل په جوړښت او تشکیل او د میوې په ساختمان باندې منفي اغیزي لري د هغه د مخنیوي لپاره هلې ځلې وکړو تر څو مثبت تغیرات رامنځ ته کړو او د ښه حاصلاتو څخه برخمن شو.

د موضوع هدف

زما د سمینار هدف په لاندې ډول دی

لکه څنګه چې زمونږ په هیواد کې میوه لرونکو ونو کرنه د پخوا زمانې راهیسې رواج لري. او زمونږ بزګران په عنعنوی توګه د میوه لرونکو ونو کرنه کوي د غیر اصلاح شویو ورایټیو څخه استفاده کوي چې د حاصل نتیجه یې ډیرهه کم ده او د امراضو په مقابل کې مقاومت هم نشی کولی. نو د دغو ستونزو د مخنیوی لپاره له ما وغوښتل شول چې په میوه لرونکو ونو کې د ګل او میوې تشکیل لپاره یوه علمې رساله ولیکم.

نو په دې اساس زما هدف د اصلاح شویو ورایټیو معرفی کول دی چې د میوه لرونکو ونو د ګل او میوې د تشکیل لپاره غوره ګڼل کېږي د میوو د کمیت او کیفیت لوړول او د صنعتی لارو چارو رامنځ ته کول دی چې په دې اساس د بزګرانو د ژوند سطحه لوړیدلی شي د دغه لارښود په عملې کولو سره بزګر د یو باغ څخه اعظمی استفاده کولی شي.

د ګل پیژندنه Flower

ګل د نبات هغه برخه ده چه د میوې او تخم د تولید وظیفه په غاړه لري

د ګل اعضاوې(Parts of Flower))

ګل د څلورو برخو څخه جوړ شو ی دی چې عبارت دی له :

1. Sepale (ګل ملی پاڼه)
2. Petale (ګل پاڼه)
3. Stamin (تذکیراله)
4. Pistil (تانیث اله) څخه

1. Sepale (ګل ملی پاڼی): ګل پاڼه د ګل خارجي برخه ده چې شین رنګ او کوچنې جسامت لري

ګل ملی پاڼې یو دانه نوی بلکه څو دانې په دایروي شکل د ګل خارجی برخه جوړوي چې د Colex په نامه سره یادیږي. څو وظیفی سرته رسوي چې عبارت ده له:

a) ګل‌ملی‌پاڼه د ګل‌غوټېد باران، لمر او نورو محیطی‌عواملو څخه ساتی

b) د میوې‌حفاظت‌هم کوي

c) څرنګه چې‌شین‌رنګ‌لري‌نو غذائي‌مواد هم جوړوي

d) که چیرې‌د شین‌رنګ‌څخه بغیر نور رنګونه اختیار کړي‌نو حشرات‌ځانته جلب‌کوي‌او حشرات په ګرده افشانی‌که مهم رول‌لري

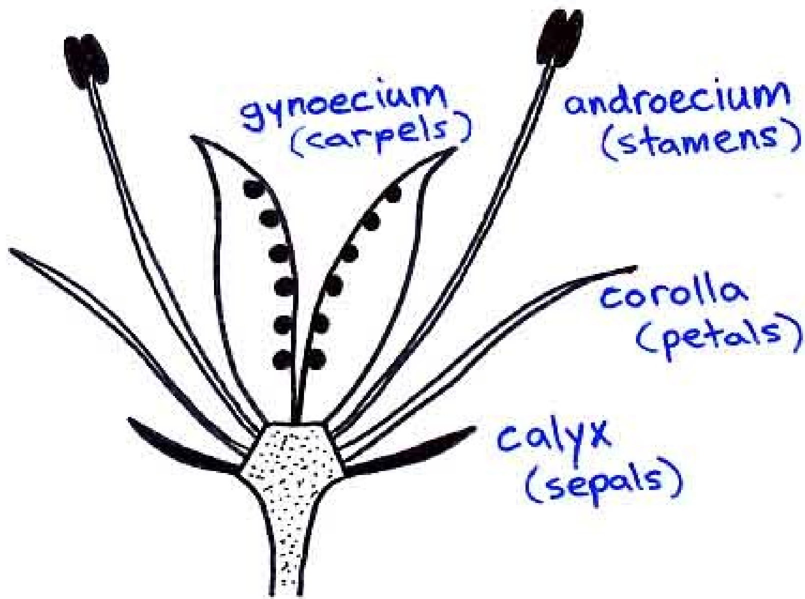
e) په بعضی‌نباتاتو کې‌پې‌شکل‌په ویښتانو تبدیل‌شوی‌چې‌میوه محفوظ او پټ‌ساتي

2- Petale (ګل پاڼه): ګل ملی پاڼې د کاسه پاڼې څخه وروسته د ګل دننه خوا ته په دایروي شکل واقع دی چې جسامت يې نسبتاً هموار، لوی او ښکلی جاذب رنګونه لري .

3- Stamin (تذکیر اله) : تذکیراله چې د ګل په دریمه دایره کې واقع ده او د دوه عمده برخو Antherاو فیلامینټ څخه جوړ شوی د ی

Pistile-4 (دتانیث اله) : د ګل په څلورمه حلقه یا د ګل په مرکز کې موقعیت لري
تانیث اله دری برخو څخه جوړه شوی ده.
Stegm
Styl
Ovar

(Types of Flowers) د ګلانو ډولونه

(complete Flowers) مکمل ګلان

(Incomplete Flowers) نا مکمل ګلان

Hypogynous Flowers

Epigynous Flowers

Bisexual Flowers

Unisexual Flowers

: Staminate Flowers –(1)

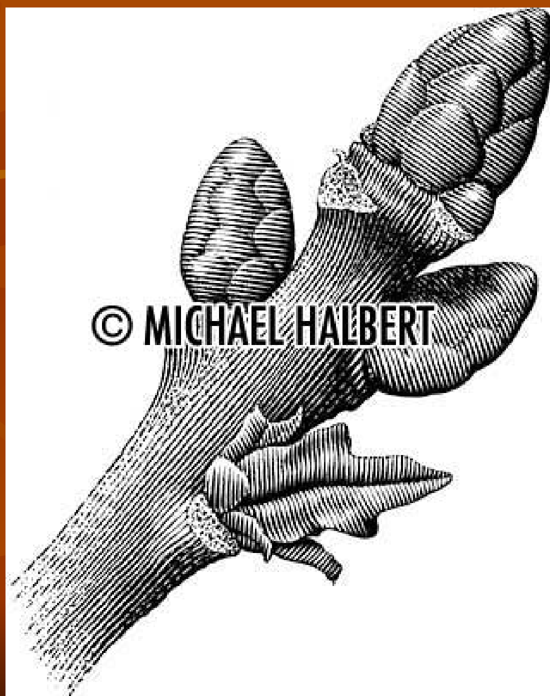
: Pistil late flowers –(2)

د نباتاتو د زخو ساختمان او شکل

د نباتاتوزخې په دوه ډوله طبقه بندی شوي دي چې عبارت دي له :

1. دنباتاتو د زخو طبقه بندی د موقعیت په اساس (Bylocation)
2. د نباتاتو دزخو طبقه بندی داندازې په اساس (By Contants)

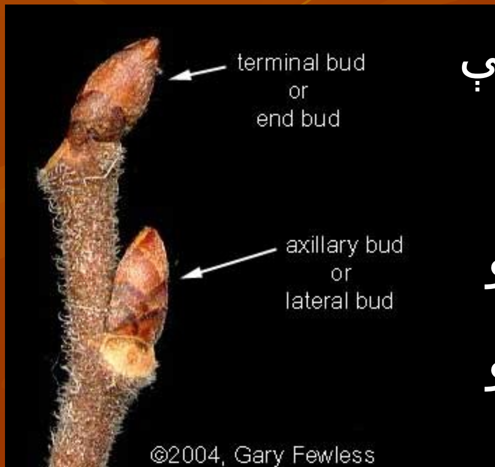
د پاڼو بډونه (Leaf bud) : هغه بډونه دي چې د خلاصیدو په نتیجه کې پاڼې ورځخه لاسته راځي نوموړی بډونه د ګلانو د بډونو په نسبت واړه تیرې څوکې لري چې د پاڼو د تولید لامل ګرځي .

b) د ګـلانو بــډونه (Flower Bud) : هغه بــډونه دیچېډ خلاصیدو پــه نــتیجه کــې ګـلانورڅخه لاـسته راځی

C) Mexied bud : هغه بــډونه دیچېګـلانااو پـــاڼېدواړه ورڅخه لاـسته راځی

Auxillary bud : هغه بـــډ چېډ پـــاڼېډ auxil یـــا محور کــې زرغونیری‌د جانبی‌بـــډ (auxillary) پـــه نــوم یـــادیږي

Terminal bud : نــومړی‌بـــډته Apical Bud هم ویلای‌شـــو چېنــومړي‌بـــډونه پـــه نــباتاتو کــېډیر د مهم تـــرینو بـــډونو لــه جملېڅخه شـــمیرل‌کـــیږي

د ګل نیولو وخت او طریقه

په عمومي ډول سره د ګل د تشکیل موده د غوټ د جوړېدو څخه (3-6) اونۍ

پورې وخت په بر کې نیسي .

په معتدله سیمو کې د میوه لرونکو ونو د ګلانو د زخو تشکیل او تولید د تیر

موسم په لختو کې رامنځته کېږي .

هلته تشکیلیږي کله چې نوي ښاخونه یو معین اندازه قطر ته ورسیږي

هغه فکتورونه کوم چې د ګل د زخو تشکیل زیاتوي

1. نیله بوټې(Rootstock):-نیله بوټې دونې په عمرباندي فوق العاده اغیزه کوي کوم چې په ټاکلي وخت کې ګلان تشکیلوي
2. Ethephon-;Growth tegulators یـولیتلین،ازادونکـې مرکـبدی کـوم چـې دزیاتوګلانـو د ودي مخه نـیسي
3. د ریښي ښاخه بري(Root pruning) :- د ریښي ښاخه بري هم دباغدارانولپاره یوه انتخابي لاره ده په کوم سره چې دزیات حاصل اویا دزیاتی بدني ودي مخنیوی کوي

4. Scoring :-دا عملیه د Girdling پــه نــوم هم یــادیږي
5. Ringing: - دغه عملیه د scoring سـره ورته والی لــري خود scoring پـــه پـــرتله زیات تــپ پـــه کــې لـــګول کـیږي
6. Bending of limbs دښاخونو تاوونه :-عمودي وده کونکې ښانګې دافقي وده کونکو ښانګو په پرتله کم ګلان او میوي تولیدوي

ګل کونه او میوه نیونه
په میوولرونکو ونو کې د ګل د زخې نیونه د هغه نودو (Shootes) د نمو پورې اړه لري په کوم باندې چې دغه زخې منځ ته راځي.
میوې زخې (Fruitbud) کیدای شي په Spur او یا د 2-3 کلن بناخ باندې منځ ته راشي

غه فکتورونه چې د ګل د زخو په تشکیل تاثیر کوي

کل د زخو د تشکیل لمسوونکي فکتورونه په لاندې ډول دی.

- کاربوهایدریت (Carbohydrate)
- رڼا (Light)
- پاڼ□ (Leaves)
- شاخه بري (Pruning)
- سره ورکونه (Fertilizer application)
- اوبه (Water)

د هارمونی موادو په وسیله د ګلانو د زخو د تشکیل کنترول:

ګلان د هارمونونو د کنترول او اغیزی لاندې دی

همدارنګه د جبرلین هورمون سفارش د Pome fruit په ونو کې د ګلانو د زخو په تشکیل کې تر ټولو زیات اغیزمن دی. خو په منو کې کیدای د زخو د تشکیل مخنیوی وکړي

میوه: د پوخ او رسیدلی تخمدان څخه عبارت ده.

میوو د برخو او اجزاؤ پیژندنه :

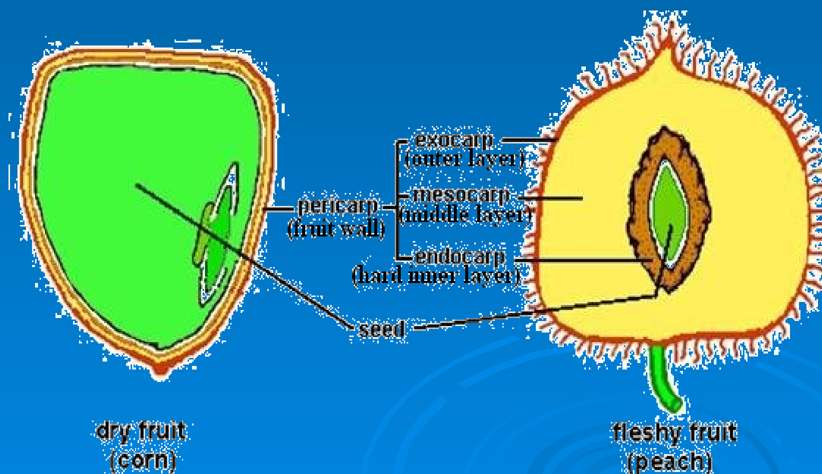
په عمومی ډول سره په درې برخو ویشل شوی ده چې عبارت دی له:-

Exocar

Mesocar

car

End

د میوغې د تشکیل لپاره د تودوخې او رطوبت اندازه

د Tropical او Subtropical سیمو میوو لپاره د تودوخی مناسبه اندازه $20-30C^o$

پوري ښودل شویده .

هغه فکتورونه کوم چې ګلان تهدیدوي

1. تودوخه Temprature : ګرده د زیاتو میوه لرونکو ونو لکه منی ، ناک ګیلاس او شفتالو کې په 10Co اویا له ده څخه زیاته تودوخه کې په اسانۍ سره تشکیلیږی
2. رڼا Light : د میوه جاتو ونو لپاره د رڼا رسیدل ډیر ضروری دی . او که د میوه جاتو ونو لپاره مناسبه رڼا ونه رسیږی نو د ګلانو د کمبود لامل ګرځی.
3. Rainatblossoming : د ګلکولو په مرحله کې باران د Stigam څخه ګرده او شیره مینځیږي او ګرده لنتقالونکی د ستونزو سره مخامخ کوي
4. wind : په مناسبه اندازه بادونه د میوه جاتو ونو کې په ګلانو هیڅ منفی اغیزې نه کوي او که چیرې د بادونو سرعت 15miles/hr یا له ده څخه زیاتوی نو منفی تاثیر کوي
5. relation : د خاورې زیاتوالی رطوبت ځینې وختونه د ګلانو او میوو دله مینځه وړلو سبب ګرځي
6. Water Sprayg on tree during bloom : په ونو باندې سپری کول د حاصل کولو مخنیوی کوي

ګرده ورکونکی ونو خصوصيات

د ګرده ورکونکو ونو ګرده د هغو ميوه لرونکو ونو لپاره د کومو لپاره چې مونږ کرو د منلو وړ وي يعنې د ګرده ورکونکی ګرده د ګرده اخيستونکې سره مطابقت ولري او هغه القاح کړي .

د ګرده ورکونکی نبات د هغه نباتاتو سره چې د کومو لپاره ګرده توليدوي بايد يو ځای ګلان تشکيل کړی.

ګرده ورکونکی ونې بايد سالم او په کافی اندازه ګرده توليد کړي.

ګرده ورکونکی ونې داسې ځای کې بايد وکرل شي چې ګرده يې په اسانی سره د ټولو ګرده اخيستونکو ونو ته ورسيږي.

نتیجه ګیری

ګل د نبات هغه برخه ده چې د تخم او میوې د تولید وظیفه په غاړه لري.

په عمومی ډول د ګل د تشکیل موده د غوټې د جوړیدو څخه 3-6 اونې پورې وخت په بر کې نیسې خو اغیزې په ونو کې ان تر اوړې پورې پاتې کیږي.

د ګلانو د زخو تشکیل زیاتره وخت مخکې د ګلانو د نښو د څرګندیدو څخه صورت نیسی.

میوه پوخ او رسیدلی تخمدان ته وایې چې له درې برخو Mesocarp ، Exocarp او Endocarp څخه عبارت ده.

په میوو کې ګل نیونه د هغه نودو د نمو پورې ارتباط لری په کوم باندې چې دغه زخې منځ ته راځی.

ځینې فکتورونه لکه کاربوهایدارت ، رڼا ، پاڼې ، ښاخبری، سره ، اوبه او Size of Crop د ګلانو د زخو لمسوونکې دي .

ځینې میوه لرونکې ونې په خپله ګرده نه القاح کیږي نو ضرورت لیدل کیږي چې ګرده ورکوونکې ونې وکرل شي خو دا باید په یادولرو چې ګرده ورکونکې ونې د نورو ونو سره په باغ کې یو وخت کې ګلان سپړي.

سپارښتنې

1. د ټولو باغوانانو او بزګرانو څخه داغوښتنه لرم چې د ګل په برخه کې پوره معلومات ولري او د ګل د اعضاؤ سره پیژنګلوي ولري.
2. د مڼو په ونو کې د جبرلین هورمون باید سفارش نشي ځکه چې د مڼو تخمونه د جبرلین غني منبع لري.
3. د ریښو شاخبري په وخت کې بزګران باید د زراعت د مسلکینو سره په تماس کې شي تر څو په زړه پورې معلومات ترې ترلاسه کړي.
4. د ټولو بزګرانو څخه دا غوښتنه لرم چې په باغونو کې 45- 60° زاویه لرونکی ښاخونه پریږدي تر څو کافي اندازه ګلان تولید کړي
5. د ټولو باغوانانو او بزګرانو څخه دا غوښتنه لرم چې د زراعت د مسلکینو اشخاصو په لارښوونه د شاخبري په خپل وخت کې تر سره کړي چې د ګلانو د زخو د تشکیل سبب وګرځي.
6. د بزګرانو څخه داغوښتنه لرم چې سره په خپل وخت او مناسبه اندازه ورکړل شي د اندازې څخه زیاته نایتروجنی سره د ونو بدني وده زیاتوي د ګلانو تولید کموي.
7. د ټولو بزګرانو څخه دا غوښتنه لرم چې د میوو په باغونو کې دوه ډوله ورایټې وکرل شي یعنې د سرو مڼو د ژیړو مڼو ورایټې وکرل شي تر څو یو د بل لپاره ګرده تولید کړي چې ګرده افشان او د القاح عملیه په ښه ډول صورت ونیسی.
8. د ټولو بزګرانو څخه دا غوښتنه لرم چې د ګلانوپه وخت کې په ونو سپری ونکړي ځکه د شاتو د مچیو د فعالیت مخنیوی کوي په نتیجه کې د کمو حاصلاتو لامل ګرځی.